МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Н А Р Е Д Б А

№ …….

за придобиване на квалификация по професията

„ПАРАМЕДИК“

Раздел I

Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя държавният образователен стандарт (ДОС) за придобиването на квалификация по професията код 091302 "Парамедик" от област на образование "Здравеопазване" и професионално направление код 0913 "Здравни грижи" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавният образователен стандарт за придобиването на квалификация по професията код 091302 "Парамедик" съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на трета и четвърта степен на професионална квалификация по професията, както и за достигане на отделни единици резултати от ученето.

Чл. 3. Въз основа на ДОС по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 2, 4 и 5 се разработват учебни планове и учебни програми за лица, навършили 16 години.

Раздел II

Съдържание на държавния образователен стандарт

Чл. 4. (1) Държавният образователен стандарт по чл. 1 определя изискванията към кандидатите, описанието на професията, единиците резултати от учене за придобиване на трета

и четвърта степен на професионална квалификация по професията, критериите и средствата за оценяване на всяка единица резултат от учене, изискванията към материалната база и изискванията към обучаващите.

(2) Държавният образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията включва общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка с необходимите професионални компетентности, които гарантират на обучаемия възможността за упражняване на професията след завършване на обучението.

Заключителни разпоредби

Параграф единствен. Тази наредба се издава на основание чл. 22, ал. 6, във връзка с ал. 2, т. 6 от Закона за предучилищното и училищното образование.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката

Приложение към чл. 2

ДЪРЖАВЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ ЗА
ПРИДОБИВАНЕ НА
КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА
„ПАРАМЕДИК“

Професионално направление					
Код: 0913	**Здравни грижи**				
Професия					
Код: 091302	**Парамедик**				
Степени на професионална квалификация		**-**	**-**	**III**	**IV**
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)		**-**	**-**	**4**	**5**
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)		**-**	**-**	**4**	**5**

1. Изисквания към кандидатите

1.1. Изисквания към кандидатите за входящо минимално образователно и/или входящо квалификационно равнище за придобиване на степени на професионална квалификация съгласно Закона за професионалното образование и обучение.

За придобиване на трета и четвърта степен на професионална квалификация по професията „Парамедик“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, утвърден от министъра на образованието и науката със Заповед № РД09-2230 от 09.08.2024 г., изискванията за входящото минимално образователно равнище към кандидатите са:

1.1.1. За придобиване на трета степен на професионална квалификация

• за лица, навършили 16 години - придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити или завършено средно образование.

1.1.2. За придобиване на четвърта степен на професионална квалификация - завършено средно образование.

1.2. Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицински документ, доказващ, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна.

2. Описание на професията

Професията „Парамедик“ с трета и четвърта степен на професионална квалификация представлява съвкупност от специализирани знания, практически умения и личностни качества, придобити чрез целенасочено обучение и трудов опит, които определят способността за ефективна реализация в системата на спешната медицинска помощ и в специализирани звена към структури извън системата на здравеопазването.

Основната цел на професията е предоставянето на навременна, квалифицирана и животоспасяваща спешна помощ на пациенти в критично състояние, както на мястото на инцидента, така и по време на транспортиране до лечебно заведение.

Парамедикът с трета и четвърта степен на професионална квалификация заема длъжности, които изискват личностна и професионална отговорност, бързо вземане на решения в рискова среда и прилагане в рамките на тяхната професионална компетентност на предварително утвърдени протоколи и алгоритми за спешни състояния. В рамките на своята компетентност, парамедикът работи под медицински контрол от лекар, както и самостоятелно в случаи, изискващи незабавна интервенция.

Възможните области на професионална реализация на завършилите обучение по професията „Парамедик“ с трета и четвърта степен на професионална квалификация включват:

- Спешна медицинска помощ, включително при катастрофи, бедствия и аварии;
- Оказване на спешна помощ в условия на бойни действия и военни операции, както и в условия на нестабилна и опасна среда;
- Международни мисии, хуманитарни организации и служби за гражданска защита.

Завършилият обучение по професията „Парамедик“ - трета и четвърта степен на професионална квалификация, може да работи в център за спешна медицинска помощ (ЦСМП) - в мобилен спешен екип, както и в специализирани звена на Министерство на отбраната, Министерство на вътрешните работи или Главна дирекция „Пожарна безопасност

и защита на населението“, в частни структури за медицински транспорт и медицинско осигуряване на масови събития.

Професията изисква висока степен на отговорност, психическа устойчивост, способност за работа в екип и прилагане на стандартизирани протоколи и алгоритми при критични състояния.

Парамедикът с трета и четвърта степен на професионална квалификация притежава знания и умения по анатомия и физиология, спешна помощ, основи на патологията, патофизиологията и хигиената; работа с медицинска апаратура: автоматичен външен дефибрилатор, ЕКГ, мониторинг на жизнени функции, аспиратор и др. Той има отлични комуникационни умения за работа в екип и с пациенти, като притежава познания по професионална етика, безопасност, актуална нормативна уредба и международни стандарти в областта на спешната помощ.

За обучение по професията „Парамедик“ с придобиване на трета и четвърта степен на професионална квалификация, лицата следва:

– да притежават Свидетелство за правоуправление на моторно превозно средство (МПС), категория „В“, придобито в съответствие с Наредба № 37 от 2002 г. за условията и реда за обучение на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на моторно превозно средство и условията и реда за издаване на разрешение за тяхното обучение (обн., ДВ, бр. 82 от 2002 г.), както и минимум две години опит като водач на МПС, предхождащи годината на завършване на курса на обучение по професия „Парамедик“;

– да отговарят на изискванията на Наредба № I-141 от 2002 г. за условията и реда, при които се ползва специален режим на движение от моторните превозни средства (обн., ДВ, бр. 94 от 2002 г.).

2.1. Трета степен на професионална квалификация по професията

Парамедикът с придобита трета степен на професионална квалификация е специалист, който притежава базови знания и практически умения за оказване на спешна помощ, транспортиране на пациенти и подпомагане на медицински специалисти и парамедици с по-висока степен на професионална квалификация. Работата му се осъществява в рамките на утвърдени протоколи и алгоритми за спешни състояния, указания и нормативна уредба, като извършва първични животоспасяващи действия самостоятелно или под ръководство.

Парамедикът с трета степен на професионална квалификация предоставя основна доболнична спешна помощ самостоятелно или под ръководството на по-висококвалифицирани лица и участва в транспортирането на пациенти в спешно състояние. Професията изисква практически ориентирани умения, способност за работа в екип, комуникационна култура и отговорно поведение в динамична и рискова среда.

Завършилият обучение по професията „Парамедик“ с трета степен на професионална квалификация изпълнява следните ключови дейности:

- подпомага парамедици с четвърта степен на професионална квалификация и медицински специалисти при животоспасяващи интервенции;
- извършва транспортиране на пациенти и следи жизнените им функции по време на транспортирането;
- поддържа ефективна връзка с координационните централи и лечебни заведения;
- управлява специализирано превозно средство при спазване на изискванията за специален режим на движение;

- подготвя, проверява и поддържа в изправност превозното средство, оборудването и медицинската апаратура;
- участва в почистване, дезинфекция и възстановяване на оперативната готовност на линейката;
- съдейства при дейности, свързани с хигиена, наблюдение и грижи за пациентите;
- взема участие в екипни анализи и оценка на действията след завръщане от мисия.

В своята работа парамедикът с трета степен на професионална квалификация използва широк набор от практически умения за изпълнение на рутинни задачи, като работи под ръководство, но и със значителна автономия при транспортиране и мониториране на пациенти. Завършилият обучение по професията с трета степен на професионална квалификация прилага познания по анатомия, спешна помощ и медицинска техника при конкретни ситуации.

2.2. Четвърта степен на професионална квалификация по професията

Парамедикът с придобита четвърта степен на професионална квалификация има правомощия да взема самостоятелни решения или да работи под медицински контрол при оказване на първа помощ и при необходимост да ръководи екип от парамедици. Той действа автономно при отсъствие на лекар в рамките на своята компетентност и осигурява високо ниво на доболнична грижа, като прилага утвърдени протоколи и алгоритми за спешни състояния.

Завършилият обучение по професията с четвърта степен на професионална квалификация изпълнява следните ключови дейности:

- Извършва начална (първична) оценка на състоянието на пациента, измерва и следи жизнени показатели, оказва самостоятелно или под медицински контрол спешна помощ и организира транспортиране;
- При отсъствие на лекар ръководи действията на екипа от парамедици и поема водеща роля в спешните действия съобразно утвърдените протоколи и алгоритми за спешни състояния;
- Поддържа и проверява оперативната готовност на екипа, техническите средства и лекарствените запаси;
- Участва в диагностично-лечебните дейности при спешни пациенти съвместно с медицински специалисти;
- Документира и предава пациента в лечебно заведение с професионална отговорност и проследимост;
- Осигурява качество на обслужване чрез координация, отчетност и участие в последващ анализ на действията.

В своята работа парамедикът с четвърта степен на професионална квалификация прилага широк набор от когнитивни и практически умения при решаване на сложни проблеми в нови ситуации. Той работи автономно или под медицински контрол с отговорност за координация и резултати от дейността на екипа, като анализира, оценява и адаптира действията си в зависимост от динамичната среда и състоянието на пациента.

3. Единици резултати от ученето (ЕРУ) за придобиване на всяка от степените на професионална квалификация по професията

Степен на професионална квалификация	Ниво по НКР/ ЕКР	Номер на ЕРУ и вид професионална подготовка (ПП)																		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
		Обща ПП		Отраслова ПП			Специфична ПП													
III	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x									
IV	5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

3.1. Списък на Единиците резултати от ученето по видове професионална подготовка

ЕРУ по обща професионална подготовка - единна за всички професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение

ЕРУ 1. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда

ЕРУ 2. Икономика и предприемачество

ЕРУ по отраслова професионална подготовка - единна за професиите от професионално направление „Здравни грижи“

ЕРУ 3. Анатомия и физиология

ЕРУ 4. Етика и деонтология

ЕРУ 5. Медицинска терминология

ЕРУ по специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 6. Работа с основно оборудване, технологии и комуникация в доболнична спешна помощ

ЕРУ 7. Изпълнение на транспортни дейности в спешната помощ

ЕРУ 8. Изпълнение на действия при инциденти и евакуация

ЕРУ 9. Асистенция при оказване на спешна медицинска помощ

ЕРУ 10. Комуникационни умения и професионално взаимодействие в доболничната спешна медицинска помощ

ЕРУ 11. Избор и прилагане на специализирана апаратура спрямо спешната ситуация

ЕРУ 12. Координация на транспортните дейности и логистиката в спешната помощ

ЕРУ 13. Организация и ръководство на екип от парамедици при инциденти и евакуация на пострадали

ЕРУ 14. Извършване на спешни интервенции и вземане на решения в доболничната спешна помощ

ЕРУ 15. Патофизиологични процеси при спешни състояния

ЕРУ 16. Лекарствени продукти в спешната помощ

ЕРУ 17. Разширени техники за клинична оценка

ЕРУ 18. Управление на спешни състояния

ЕРУ 19. Спешна помощ при деца, гериатрични пациенти и спешни акушерски състояния

3.2. Описание на единиците резултати от ученето за професията „Парамедик“

3.2.1. Обща професионална подготовка по професията

ЕРУ 1	**Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда**
Резултат от учене 1.1	Спазва хигиенните норми и здравословните и безопасни условия на труд (ЗБУТ) на работното място
Знания	• Познава основните нормативни актове за здравословни и безопасни условия на труд • Обяснява възможните професионални и здравни рискове на работното място и причините за тяхното възникване • Разяснява основните правила при оказването на първа помощ при трудови злополуки • Изброява основните видове лични предпазни средства и техните функции • Познава видовете защитни приспособления и средства за сигнализация и маркировка за осигуряване на ЗБУТ • Изброява правилата за работа при аварии и аварийни ситуации
Умения	• Прилага мерки за безопасност на работното място • Спазва хигиенните норми на работното място • Прилага инструкции за безопасна работа • Реагира правилно при аварийни ситуации
Компетентности	• Спазва стриктно мерките за безопасност при изпълнение на различните трудови дейности
Резултат от учене 1.2	Осъществява превантивна дейност за опазване на околната среда
Знания	• Познава нормативни актове, свързани с опазването на околната среда и ЗБУТ • Познава трудово-правните норми, свързани със ЗБУТ • Разяснява общите изисквания за осигуряване на ЗБУТ съобразно спецификата на провежданата дейност и изискванията на техническото, технологичното и социално развитие с цел защита на живота, здравето и работоспособността на работещите
Умения	• Търси информация за устойчиви практики, приложими в конкретната професионална дейност • Изпълнява дейности по събиране и съхраняване на опасни продукти, излезли от употреба уреди и консумативи съобразно правилата за рециклиране • Използва технологии и материали, щадящи околната среда • Спазва практики за пестене на вода, енергия и други ресурси на работното място
Компетентности	• Правилно обработва отпадъците на работното място съобразно изискванията за сортиране • Вярно и точно разпознава замърсяващи фактори на работното място и съдейства за ограничаване на въздействието им • Способен е стриктно да следва утвърдените правила и изисквания за опазване на околната среда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее теоретични знания за: - хигиенните норми - здравословните и безопасни условия на труд на работното място

	- овладяването на аварийни ситуации и оказването на първа помощ - превантивната дейност за опазване на околната среда Част по практика на професията: • Избира своевременно най-адекватния тип поведение при зададената рискова ситуация • Вярно и точно определя необходимите действия за оказване на първа помощ
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 2	**Икономика и предприемачество**
Резултат от учене 2.1	Познава основите на пазарната икономика
Знания	• Познава основни икономически понятия - търсене, предлагане, пазар, конкуренция, цена • Познава ролята на държавата в икономиката - данъци, бюджет, регулации • Обяснява дейността на организацията в контекста на основни икономически принципи и понятия • Разяснява основни понятия във финансите - приходи, разходи, печалба, инвестиции • Разбира значението на социалната и екологична отговорност при ръководене на бизнес
Умения	• Използва основни икономически понятия като търсене, предлагане, пазар, конкуренция и цена при изпълнение на професионалните си задачи • Отчита значението на основните финансови показатели като приходи, разходи, печалба и инвестиции
Компетентности	• Прилага правилата и изискванията, свързани с ролята на държавата в икономиката, включително данъци, бюджет и регулации, в рамките на работната среда и своите професионални ангажименти
Резултат от учене 2.2	Познава основите на предприемачеството
Знания	• Познава същността и ролята на предприемачеството в икономиката • Изрежда основните стъпки при стартиране на бизнес, включително генериране на идея, пазарно проучване, изготвяне на бизнес план • Изброява видовете фирми и организационно-правни форми на стопанска дейност
Умения	• Разграничава видовете фирми и организационно-правните форми на стопанска дейност • Прилага знания за предприемачеството в работната си среда
Компетентности	• Идентифицира успешни практически примери за управление на бизнес начинания

	• Предлага решения за подобряване на дейността в съответствие с технологичните и организационните изисквания • При необходимост представя идеи и предложения пред клиенти, инвеститори или партньори, като аргументира решенията си
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее основните теоретични знания и понятия в областта на икономиката • Владее основните теоретични постановки в областта на предприемачеството Част по практика на професията: • Вярно, точно и мотивирано определя действията за разрешаване на описания проблем в зададения казус • Участва в разработването на бизнес план на фирмата според изискванията на предварително дефинираното задание
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.2. Отраслова професионална подготовка по професията

ЕРУ 3	**Анатомия и физиология**
Резултат от учене 3.1	Познава анатомичното устройство на човешкото тяло
Знания	• Познава основните нива на структурна организация на човешкото тяло - клетки, тъкани, органи и системи • Обяснява устройството на човешкото тяло по системи, с фокус върху жизненоважни органи – мозък, сърце, бели дробове, кръвоносни съдове, дихателни пътища, опорно-двигателен апарат • Познава основни анатомични термини
Умения	• Разпознава местоположението на основни органи • Разпознава органи на човешкото тяло в анатомични модели, изображения и схеми
Компетентности	• Способен е да опише структурата на човешкото тяло • Прилага анатомични познания при работата си
Резултат от учене 3.2	Разбира функциите на органите и системите в човешкия организъм
Знания	• Познава основни жизнени функции – дишане, сърдечна дейност, циркулация на кръвта, нервна регулация • Познава състояния като шок, хипоксия, аритмия

Умения	• Обяснява функционирането на системите в човешкото тяло • Разпознава признаци на нарушени жизнени функции (напр. затруднено дишане, липса на пулс, промяна в съзнанието) и разбира основните причини за тези състояния • При комуникация с медицински екип, използва подходящи термини за описване на жизнените показатели на пациента
Компетентности	• Способен е да опише и обясни функционирането на органите и системите в човешкия организъм • Способен е да разпознае отклонения от нормалното функциониране на органи и системи в човешкия организъм
Резултат от учене 3.3	Свързва структурата на органите с техните функции
Знания	• Познава връзката между анатомията и физиологията – по какъв начин формата и строежът на органите обуславят тяхната функция (напр. алвеоли и газообмен, сърдечни камери и кръвообращение и др.)
Умения	• Обяснява как структурни промени влияят върху функциите на различни органи и системи • Групира основните нарушения на органите и функциите на човешкия организъм
Компетентности	• Способен е да опише връзката между структурата на човешкото тяло и неговото функциониране • Способен е да разпознае основни промени във функциите на различни органи и системи в резултат на настъпили структурни промени
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Разпознава основни анатомични структури и органи, като точно определя тяхното местоположение спрямо анатомични ориентири • Описва устройството и функцията на жизненоважни системи (дихателна, сърдечно-съдова, нервна и др.) • Обяснява основни жизнени функции (дишане, кръвообращение, нервна регулация) и свързва отклоненията в тях с характерни симптоми (диспнея, цианоза, оток, аритмия, загуба на съзнание и др.) Част по практика на професията: • Анализира връзката между структура и функция на органите (напр. алвеолите и газообмена) и я прилага при работата си • Разбира причинно-следствени връзки между анатомична промяна и функционално нарушение

Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 4	**Етика и деонтология**
Резултат от учене 4.1	Познава основите на професионалната етика и деонтология
Знания	• Познава основни принципи на професионалната етика: отговорност, безпристрастност, ненавреждане, справедливост • Описва същността и значението на деонтологията в професиите в здравеопазването • Познава етични кодекси и професионални стандарти за поведение в професията • Изрежда нормативни актове, регламентиращи етичното поведение в здравеопазването
Умения	• Разпознава етични дилеми и оценява ситуации, изискващи професионална преценка • Спазва принципите на поверителност, лоялност и уважение към пациента и екипа • Комуникира с пациенти, близки и колеги, като проявява етично отношение
Компетентности	• Демонстрира етично поведение при изпълнение на професионалните си задължения • Прилага деонтологични норми в конкретни професионални ситуации • Поддържа и насърчава етичната култура в екипа и работната среда
Резултат от учене 4.2	Прилага етични и деонтологични принципи в професионалната практика
Знания	• Познава практически аспекти на етиката при работа с уязвими групи (деца, възрастни хора, хора с увреждания и др.) • Дефинира понятието конфликт на интереси • Обяснява ролята на екипната етика и професионалната солидарност
Умения	• Оценява ситуации, изискващи етична намеса и вземане на решение • Прилага стратегии за разрешаване на етични конфликти в професионалната практика • Работи с уважение към културните, религиозните и личните особености на пациентите

Компетентности	• Поддържа професионална етика, вкл. в напрегнати или конфликтни ситуации • Спазва нормите на поведение, като съчетава етичните принципи с ефективна комуникация • Участва активно в изграждането на доверие и уважение в отношенията с пациенти и колеги
Резултат от учене 4.3	Осигурява защита на личните данни и на здравната информация за пациентите
Знания	• Познава правната рамка за събирането и обработването на здравна информация • Идентифицира основните принципи и изисквания на Общия регламент за защита на данните (GDPR) и приложимото национално законодателство, касаещи обработката на лични данни и специални категории данни (здравни данни) на пациентите • Обяснява ролята и отговорностите на персонала в здравеопазването при осигуряване на конфиденциалност и сигурност на здравната информация
Умения	• Прилага изискването за неразгласяване на информация за пациента, която е получена при изпълнение на служебните му задължения • Предприема подходящи мерки за защита на личните данни и здравната информация, включително физическа и електронна сигурност
Компетентности	• Поема отговорност за спазване на професионалната тайна и етичните норми при работа с чувствителна здравна информация • Демонстрира високо ниво на професионализъм и етично поведение при осигуряване на правата на пациента на личен живот и защита на данните, като допринася за култура на конфиденциалност
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основните принципи на етиката и деонтологията • Разграничава професионално етично поведение от неприемливо или неетично • Разбира етичните стандарти, заложени в нормативни актове и професионални кодекси • Познава нормативните изисквания при съхраняване и използване на лични данни на пациента, съгласно принципите на Общия регламент за защита на данните (GDPR) и конфиденциалността при работа с пациенти Част по практика на професията: • Демонстрира етично и уважително поведение в симулирани или реални професионални ситуации • Разпознава и адекватно реагира на етични дилеми и казуси • Прилага деонтологични принципи в общуването с пациенти,

	близки и колеги • Идентифицира и класифицира правилно нарушенията на конфиденциалността (напр. неправилно съхранение на досиета, неразрешен достъп до електронни записи, обсъждане на данни на публично място) и предлага съответните мерки за тяхното предотвратяване/коригиране
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 5	**Медицинска терминология**
Резултат от учене 5.1	Разпознава медицински термини, използвани в практиката
Знания	• Познава основни медицински термини, свързани с човешката анатомия, физиология, диагнози и процедури (напр. *fractura, pulmo, vena, trauma*) • Идентифицира и разбира медицински термини, използвани за лекарствени форми, дозировки и начини на приложение в рецептурни бланки (напр. *solutio, per os, suppositorium, subcutanee*) • Познава Международната класификация на болестите (МКБ-10)
Умения	• Разпознава значението на често използвани медицински термини в медицинската документация и в работната среда • Разпознава често срещани абревиатури на медицински термини (напр. *p.o., s.c.,* ХОББ, ПВП, ЕКГ) • Разпознава често срещани записи по МКБ 10 в медицински документи
Компетентности	• Демонстрира способност за асоцииране на използвани медицински термини с конкретно отклонение в състоянието или с дадено назначение
Резултат от учене 5.2	Използва основни медицински термини
Знания	• Обяснява медицински термини, свързани с болестни състояния и травми (напр. *infarktus, haemorrhagia, insufficientia respiratoria*)
Умения	• Свързва медицински термини с техните български еквиваленти • Извлича смисъл от медицински термини в документи, рецепти или указания • Използва медицински термини в устна или писмена комуникация с медицински специалисти

Компетентности	• Способен е правилно да изписва и да разбира медицински термини в устна и писмена комуникация с медицински специалисти • Способен е да използва подходяща медицинска терминология при описание на състоянието на пациента • Демонстрира точност и професионализъм при използване на терминологията в реални или симулирани ситуации
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Разпознава и използва често срещани медицински термини, свързани с анатомията, физиологията, болестни състояния и медицински процедури. Част по практика на професията: • Свързва медицински термини с техните български еквиваленти и прилага терминологията в устна и писмена комуникация с медицински специалисти • Прилага терминологични знания при работа с медицински документи, рецепти и указания, както и при описание на състоянието на пациента в реални или симулирани ситуации
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.3. Специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 6	**Работа с основно оборудване, технологии и комуникация в доболнична спешна помощ**
Резултат от учене 6.1	Извършва поддръжка, дезинфекция и привеждане в готовност на медицинското оборудване
Знания	• Познава основното оборудване за първа помощ и базова поддръжка на жизнени функции • Познава основни технически характеристики и предназначение на апаратурата • Описва правилата за безопасност при работа с оборудване • Познава методите и средствата за дезинфекция
Умения	• Подготвя и използва основно оборудване (например кислородна бутилка, шини, транспортни средства, автоматичен външен дефибрилатор АВД – Automated External Defibrillator) • Проверява изправността и наличността на оборудването по контролен списък • Извършва базова поддръжка, почистване и дезинфекция

Компетентности	• Използва оборудването под ръководството на по-висококвалифициран член на екипа или самостоятелно в рамките на професионалната си компетентност • Отговаря за правилното съхранение и поддръжка на апаратурата • Работи безопасно и спазва хигиенните норми
Резултат от учене 6.2	Използва комуникационни технологии за предаване на информация в условия на спешна помощ
Знания	• Познава основните комуникационни средства и технологии, използвани в доболничната помощ – радиостанции, мобилни устройства, GPS системи, електронни платформи за медицинска документация • Познава принципите на професионална, кратка и точна комуникация с координационна централа, медицински екипи и болнични звена • Обяснява процедурите за предаване на информация при извънредни и кризисни ситуации (напр. масови инциденти, бедствия, изискване за кодирана комуникация)
Умения	• Работи с различни комуникационни устройства (радиостанция, таблет, смартфон) за предаване и приемане на информация в реално време • Съобщава данни за пациента ясно, структурирано и с използване на утвърден формат (напр. SBAR – Situation, Background, Assessment, Recommendation) • Предава бързо и точно координати, състояние и нужда от допълнителна помощ към съответните служби
Компетентности	• Прилага комуникационните технологии ефективно в реална спешна ситуация, спазвайки професионални и етични стандарти • Осигурява надеждна и навременна връзка между мястото на инцидента и лечебни заведения или координационни центрове • Съдейства за бързо вземане на решения чрез точна и пълна комуникация с останалите членове на екипа и партньорски служби

Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Разпознава основните видове оборудване, използвано в спешната помощ • Обяснява предназначението и основния принцип на работа на апаратурата (напр. кислородна бутилка, автоматичен външен дефибрилатор, транспортни средства) • Изброява основните правила за безопасност и хигиена при работа с медицинско оборудване • Посочва процедурите за почистване, дезинфекция и съхранение Част по практика на професията: • Подготвя и използва правилно основно оборудване в симулирана ситуация • Извършва визуална проверка на изправността на техника • Почиства и дезинфекцира съответно след употреба • Спазва мерки за безопасност и комуникира с екипа по зададен протокол
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 7	**Изпълнение на транспортни дейности в спешната помощ**
Резултат от учене 7.1	Описва структурата, оборудването и стандартите на автомобил за спешна медицинска помощ
Знания	• Познава видовете специализирани автомобили за спешна помощ (тип A, B, C) • Описва функционалното зониране и оборудване на медицинския транспорт • Познава нормативните изисквания за безопасност и хигиена в линейка • Обяснява ролята на парамедика по време на транспорт
Умения	• Разпознава и обяснява предназначението на елементите в линейката • Демонстрира правилно разположение на оборудване и носилки • Прилага правилата за обезопасяване на пациента и оборудването при движение
Компетентности	• Работи в мобилна среда, спазвайки вътрешни и външни протоколи • Прилага стриктно мерки за хигиена и безопасност в условията на транспорт

	• Спазва отговорно процедурите за поддържане на ред и готовност в линейката
Резултат от учене 7.2	Осигурява безопасно и ефективно транспортиране на пациент с линейка
Знания	• Познава алгоритмите за поведение при транспорт на пациенти в различни състояния • Описва какви са опасностите при движение и начините да бъдат избегнати • Обяснява значението на комуникацията с диспечер, шофьор и лечебно заведение
Умения	• Обезопасява пациента и оборудването по време на транспорт • Комуникира ефективно с шофьора и останалите членове на екипа • Използва оборудването в условията на движение при запазване на стабилността на пациента
Компетентности	• Поддържа спокойствие и взема решения в динамична транспортна среда • Работи ефективно в екип при преместване, качване и сваляне на пациент • Осигурява непрекъснато наблюдение и грижа по време на транспорта
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Изброява основните компоненти и оборудване в линейка тип А, В и С • Обяснява изискванията за безопасност при работа в медицински автомобил • Разпознава правилните действия при пренасяне и обезопасяване на пациент Част по практика на професията: • Демонстрира ориентация в структурата и организацията на линейката • Участва в симулация по обезопасяване на пациент и оборудване • Спазва мерки за безопасност при работа в мобилна среда
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

ЕРУ 8	**Изпълнение на действия при инциденти и евакуация**
Резултат от учене 8.1	Извършва първоначални действия за обезопасяване и оценка на мястото на инцидент
Знания	• Познава основните правила за безопасност на мястото на инцидент • Познава видовете опасности (пожар, трафик, електричество и др.) и начините за реакция • Разграничава ролята на различните аварийни служби
Умения	• Разпознава потенциални опасности и подготвя безопасна зона • Използва правилно индивидуални защитни средства (ИЗС) • Уведомява ръководителя на екипа за наблюдавани рискове
Компетентности	• Работи под ръководство при начални действия на мястото на инцидент • Съдейства за обезопасяване на мястото на инцидента и за осигуряване на безопасност на пациента и екипа • Следва стриктно указания и процедури при пристигане на мястото на инцидент
Резултат от учене 8.2	Извършва първоначални действия за оказване на спешна помощ съгласно утвърдени протоколи и алгоритми за спешни състояния
Знания	• Изброява основните състояния, изискващи прилагане на основни техники за поддръжка на живота • Познава основни техники за поддръжка на живота • Описва показанията, противопоказанията и рисковете при извършване на основни техники за поддръжка на живота • Познава реда за водене на документация и докладване на извършените действия
Умения	• Поставя пострадалия в стабилно положение • Извършва орофарингеален и назофарингеален тоалет • Извършва аспирация на горни дихателни пътища • Прилага Хаймлих маньовър • Извършва непряк сърдечен масаж и изкуствена вентилация – обдишване с балон тип Амбу, вентилация уста в уста • Извършва кислородотерапия през лицева маска и назална канюла • Извършва дефибрилация с автоматичен външен дефибрилатор • Извършва хемостаза чрез директен натиск, компресивна превръзка, хемостатична превръзка, налагане на турникет • Извършва мануална шийна имобилизация, поставяне на шийна яка, мануална имобилизация на крайници, гръбначна имобилизация

Компетентности	• Освобождава и поддържа свободнопроходими горни дихателни пътища с мануални и механични маньоври • Разпознава състоянията, при които да приложи непряк сърдечен масаж или автоматичен външен дефибрилатор • Извършва механична фиксация на пациент • Извършва контрол над кървене • Осъществява мониторинг на жизнени показатели
Резултат от учене 8.3	Подпомага евакуацията на пострадали съгласно оперативни протоколи
Знания	• Обяснява основните техники за медицинска евакуация на пострадали • Обяснява рисковете при преместване на пострадал • Разпознава критични състояния, които не позволяват самостоятелна евакуация
Умения	• Идентифицира и прилага основните техники за медицинска евакуация на пострадал чрез използване на стандартно оборудване — твърда носилка, евакуационен стол и мека (гъвкава) транспортна носилка, съобразно състоянието и позиционирането на пострадалия • Изпълнява основни действия по евакуация под ръководство • Използва носилки и помощни средства • Помага при триаж и маркировка на пострадали
Компетентности	• Участва в действия по евакуация като част от екип • Поддържа безопасност при преместване на пациенти • Спазва инструкциите и осъществява ефективна координация с останалите членове на екипа
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Обяснява основни правила за безопасност на инцидентно място • Обяснява основни техники за поддръжка на живота • Разпознава стандартни средства за евакуация и методи • Разбира своята роля в екипната координация при инцидент Част по практика на професията: • Извършва безопасна евакуация под наблюдение в симулирана ситуация • Подготвя носилка, обезопасява пациента, извършва основни техники за поддръжка на живота и следва указания • Демонстрира използване на защитни средства

Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 9	**Асистенция при оказване на спешна медицинска помощ**
Резултат от учене 9.1	Асистира при извършване на основни медицински манипулации в спешната помощ
Знания	• Познава основни дейности в спешната помощ: осигуряване и поддържане на проходимост на горни дихателни пътища, осигуряване и поддържане на сърдечна дейност, контрол над кървенето, имобилизация, мониторинг на жизнени показатели • Обяснява етапите на подготовка на работно място и медицинско оборудване за оказване на спешна помощ • Познава лекарствени продукти, използвани в спешната медицинска помощ и медицинските изделия, разрешени за употреба в доболнична среда от парамедик
Умения	• Подготвя оборудване и консумативи за работа с пациент • Асистира при извършване на действия от медицински специалист (напр. инфузия, интравенозно и мускулно приложение на лекарствени продукти, трахеална интубация, поставяне на назогастрална сонда, катетеризация на пикочен мехур, налагане на превръзки, интраосален достъп, ръчна дефибрилация, синхронизирана кардиоверзия, обработка на рани) • Поставя супраглотично устройство под медицински контрол • Извършва електрокардиограма • Извършва глюкометрия • Извършва термометрия • Налага превръзки под медицински контрол • Осигурява периферен венозен път под медицински контрол • Извършва външно затопляне/охлаждане на пациент • Извършва предно тампониране с марля при епистаксис • Извършва промивка на око със стерилен физиологичен разтвор • Извършва екстракция на чуждо тяло от горни дихателни пътища с форцепс на Мажил под медицински контрол
Компетентности	• Изпълнява точно указанията на водещия медицински специалист • Поддържа безопасна и хигиенична работна среда • Работи отговорно в рамките на своята компетентност

Резултат от учене 9.2	Оказва съдействие при поддържане на състоянието на пациента до предаване на медицински екип или звено
Знания	• Изрежда основни признаци на влошаване на състоянието • Познава мерки за комфорт и безопасност при транспортиране на пациента
Умения	• Подпомага наблюдението на пациента и сигнализира при промяна • Наблюдава и докладва за абнормни дихателни шумове, промяна в съзнанието, нарушен говор, изкривяване на лицето, слабост на крайниците, състояние на зениците, цвят на кожата, изпотяване, състояние на югуларните вени • Поддържа стабилно положение на пациента, следи дишането и съзнанието • Извършва неинвазивно или автоматично измерване на артериално налягане • Извършва пулсоксиметрия
Компетентности	• Способен е да извършва мониторинг на жизнените показатели на пациента • Спазва указания и действа в рамките на утвърдени протоколи и алгоритми за спешни състояния • Поддържа спокойна и защитена среда за пациента
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Описва ролята на парамедика при асистиране при медицински манипулации • Разграничава действията, които може да извършва самостоятелно и тези под ръководство • Знае основни принципи на безопасност и хигиена при работа с пациент Част по практика на професията • Подготвя материали и асистира при медицински манипулации • Поддържа безопасна позиция на пациента по време на транспорт • Действа в екип и следва указанията на по-квалифициран персонал
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

ЕРУ 10	**Комуникационни умения и професионално взаимодействие в доболничната спешна медицинска помощ**
Резултат от учене 10.1	Спазва принципите на етична комуникация с пациенти и техните близки
Знания	• Познава основните принципи на професионална вербална и невербална комуникация • Разграничава стилове на комуникация според състоянието на пациента и средата • Разпознава особеностите на комуникацията с агресивни, уплашени или неадекватни пациенти • Познава основни етични принципи (уважение, конфиденциалност, достойнство, информирано съгласие) и комуникационни техники при работа с пациенти в стрес и тревожност
Умения	• Комуникира ясно и уверено в стресови ситуации • Демонстрира умения за активно слушане и разбиране • Използва подходящ език и тон спрямо пациента, близките и екипа • Прилага емпатия и ясен изказ при общуване с пациенти от различни възрастови и културни групи
Компетентности	• Поддържа ефективна комуникация в динамична и рискова среда • Адаптира поведението си според психологическото и физическото състояние на пациента • Работи етично и професионално в междуличностното взаимодействие • Поддържа уважителен, спокоен и професионален тон при всяка форма на взаимодействие, включително в кризисни ситуации
Резултат от учене 10.2	Общува ефективно с медицински екипи и партньорски служби
Знания	• Познава основни правни понятия: информирано съгласие, отказ от помощ, професионална небрежност • Описва видовете юридическа отговорност – гражданска, административна и наказателна • Познава нормативните изисквания за поведение при инциденти, транспорт и намеса без съгласие • Познава принципите на междуекипна комуникация и стандартите за подаване на информация в спешна помощ
Умения	• Разпознава потенциално конфликтни ситуации и реагира адекватно • Участва в разрешаване на конфликти чрез подходяща комуникация

	• Попълва коректно документация, важна за правна защита • Изразява се ясно, кратко и точно при докладване на състоянието на пациент и при комуникация с медицински специалисти и диспечери
Компетентности	• Реагира спокойно и уверено при конфликти с пациенти, близки или колеги • Осъзнава границите на собствената компетентност и търси подкрепа при нужда • Работи в екип, като уважава професионалните роли на останалите, избягва конфликти и съдейства за координирани действия
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Обяснява основни понятия, свързани с комуникацията и правната отговорност • Разпознава рискови ситуации от правен характер • Познава алгоритми за справяне с конфликтни ситуации Част по практика на професията: • Демонстрира ефективна комуникация в симулирани кризисни ситуации • Разпознава и прилага техники за деескалация на конфликт • Попълва основна документация коректно и професионално
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 11	**Избор и прилагане на специализирана апаратура спрямо спешната ситуация**
Резултат от учене 11.1	Разпознава предназначението и принципа на работа на специализираната апаратура
Знания	• Познава предназначението, основни характеристики и принципа на действие на апаратура, използвана в доболничната спешна помощ – автоматичен външен дефибрилатор (АВД), електрокардиограф (ЕКГ), пулсоксиметър, апарат за кръвно налягане, апаратура за кислородна терапия, аспиратор и др. • Описва разликата между инвазивна и неинвазивна апаратура в доболнични условия • Познава видовете кислородни източници и техните

	принадлежности (напр. маска, назални канюли, резервоарна торбичка)
Умения	• Разграничава видовете апарати според функцията им и обяснява кога и при какви състояния се използват • Обяснява приложението на конкретен апарат според симптомите на пациента (напр. при ниска сатурация-пулсоксиметър, заедно с кислородна терапия) • Разчита информация, показвана на дисплеи или индикатори (напр. сатурация, сърдечен ритъм, алармени сигнали)
Компетентности	• Избира правилната апаратура в зависимост от конкретната спешна ситуация и нуждите на пациента • Съдейства за ефективна екипна работа чрез координирана употреба на специализирана техника
Резултат от учене 11.2	Работи с апаратурата при осигуряване на животоподдържащи мерки
Знания	• Познава стъпките за безопасна и ефективна работа с основните спешни устройства – автоматичен външен дефибрилатор, монитор за жизнени показатели, устройства за вентилация, аспиратор • Обяснява стъпките за провеждане на кислородотерапия и рисковете от неправилна употреба • Разбира кога и как да прилага аспирация при обструкция на дихателните пътища
Умения	• Подготвя, включва и използва специализирана апаратура при нужда от мониторинг на жизнени показатели, при спиране на сърдечна дейност, при дихателна недостатъчност и др. • Настройва правилно параметрите на устройствата според нуждите на пациента (дебит на кислород) • Поддържа ефективна комуникация по време на използване на апаратурата, дава указания към екипа от парамедици, докладва на лекар и изпълнява дадените от лекаря указания при осъществяване на дейността под медицински контрол
Компетентности	• Извършва животоспасяващи действия с помощта на апаратура, спазвайки безопасност, хигиена и утвърдените протоколи и алгоритми за спешни състояния • Осигурява безопасност на пациента при работа с електрическа или кислородна техника • Оценява ефекта от прилагането на апаратура и при необходимост адаптира действията си

Резултат от учене 11.3	Поддържа техническа изправност на апаратурата и сигнализира при неизправност
Знания	• Описва основните изисквания за поддръжка, проверка, почистване и дезинфекция на медицинска апаратура съгласно инструкции на производителя и вътрешни протоколи • Разграничава индикатори за нормална и нарушена работа на техниката (напр. батерия, аларми, механични повреди) • Познава безопасни методи за почистване и дезинфекция на медицинска апаратура
Умения	• Проверява готовността на апаратурата за работа (батерия, кабели, сензори, консумативи) и извършва базова техническа инспекция • Попълва контролни листове, формуляри или електронни системи за отчетност при установяване на дефекти
Компетентности	• Документира и своевременно сигнализира за технически неизправности, като прилага алтернативни методи при нужда • Подготвя апаратурата за следваща употреба чрез почистване, дезинфекция, зареждане и окомплектоване на консумативи • Следва стриктно правилата за отчетност при установяване на дефекти
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Назовава и описва основната специализирана апаратура, използвана в спешната доболнична помощ (напр. автоматичен външен дефибрилатор, пулсоксиметър, ЕКГ, аспиратор, кислородна маска) • Разбира принципа на действие на всяко устройство, както и показанията и противопоказанията за неговото използване. • Изрежда видовете спешни ситуации, в които се прилага конкретна апаратура (напр. използване на АВД при сърдечен арест, кислород при хипоксия и др.) • Познава утвърдените протоколи и алгоритми за спешни действия, в които се използва апаратура – например основни стъпки при работа с автоматичен външен дефибрилатор по време на BLS • Изрежда изискванията за безопасност, хигиена и поддръжка на апаратурата, включително съхранение, зареждане и проверка преди употреба Част по практика на професията: • Избира правилната апаратура спрямо конкретна спешна ситуация, като демонстрира разбиране на състоянието на пациента.

	• Правилно подготвя и безопасно използва апаратурата, включително включване, настройка и позициониране спрямо пациента. • Ефективно и навременно прилага апаратурата по време на симулирани или реални животозастрашаващи ситуации (напр. обдишване, автоматична дефибрилация, мониториране на жизнени показатели). • Разчита точно показания от устройствата (напр. стойности на пулс, сатурация, ритъм) и предприема последващи действия в рамките на професионалната си компетентност. • Спазва хигиенните изисквания след използване на апаратурата, включително почистване, дезинфекция и подготовка за следваща употреба. • Своевременно съобщава за неизправности, документира използваната апаратура и следва установените протоколи при отклонения
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 12	**Координация на транспортните дейности и логистиката в спешната помощ**
Резултат от учене 12.1	Познава принципите на организация на медицинския транспорт и логистика в спешна помощ
Знания	• Познава видовете медицински транспорт – първичен (от място на инцидента) и вторичен (между лечебни заведения). • Обяснява разликата между спешен, неотложен и планов медицински транспорт. • Описва структурите и етапите на логистичната верига – сигнал, мобилизация, местоназначение, връзка с болнични структури. • Познава нормативната уредба и процедурите, свързани с транспортиране на пациенти в България и ЕС
Умения	• Разпознава нуждата от конкретен вид транспорт според състоянието на пациента • Използва ефективна комуникация с координатори и лечебни заведения за уточняване на прием и логистика • Участва в реални или симулирани сценарии с нужда от бързо логистично решение
Компетентности	• Участва пълноценно в логистичната организация при спешни инциденти, бедствия и масови събития • Съдейства за ефективно използване на ресурсите – линейки, персонал, маршрути

	• Спазва протоколите и етичните изисквания при междуболничен транспорт
Резултат от учене 12.2	Планира и координира действия по транспорт на пациенти от домедицински екипи според приоритети и ресурси
Знания	• Познава приоритетите при транспортиране на пациенти според състояние, вид травма и риск • Познава какви елементи включва транспортният план: екип, маршрут, необходима апаратура и комуникация • Обяснява важността на времеви прозорци при различни диагнози (напр. инсулт, инфаркт, травма) • Познава принципите на безопасност при транспорт – стабилизация, фиксация, мониторинг
Умения	• Създава и адаптира транспортен план в реално време според условията на терен и наличния ресурс • Работи в синхрон с останалите членове на екипа за координация на извозването • Докладва ясно на координатори и лечебни заведения относно състоянието на пациента и логистичните нужди
Компетентности	• Взема самостоятелни решения в условия на ограничени ресурси или непредвидени ситуации • Участва в координирането на действията по транспорт при масов инцидент или бедствена ситуация • Оценява ефективността на логистичните действия и предлага подобрения
Резултат от учене 12.3	Управлява документацията и взаимодействието на домедицинския екип с други звена при транспорт в спешна ситуация
Знания	• Изрежда видовете документи, свързани с медицинския транспорт – транспортен протокол, съпроводителен лист, триажна карта • Познава механизмите за разпределение на ресурси (екипи, апаратура, линейки) при различни сценарии • Познава процедурите за предаване на пациент и документация към болнични звена • Познава механизмите за обратна връзка и отчетност при логистични дейности
Умения	• Попълва коректно документацията, придружаваща пациента при транспорт • Използва наличните ресурси рационално, без да компрометира качеството на спешната помощ • Установява и поддържа ефективна комуникация с болници, координационни централи и други служби

Компетентности	• Координира логистични операции с внимание към детайлите, безопасността и съгласуваността на действията • Действа отговорно при взаимодействие с междуинституционални екипи (пожарна, полиция, болници) • Гарантира проследимостта на действията чрез водене на пълна документация и участие в анализи след събития
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава видовете медицински транспорт и техните особености (първичен, вторичен, планов, спешен) • Познава логистичните принципи и организация на дейностите в системата на спешната помощ • Демонстрира способност да разграничава приоритетите при транспорт според състоянието на пациента и спешната ситуация • Познава нормативната рамка, процедурите за междуинституционално взаимодействие и видовете документация, свързани с транспортиране на пациенти • Умее да прилага логистични знания при анализ на казуси и решаване на хипотетични ситуации Част по практика на професията: • Оценява се способността на обучаемия да планира и координира действията на домедецински екип по транспорт на пациенти в реално или симулирано спешно събитие • Проверява се ефективното разпределение на ролите и ресурсите в екипа от парамедици при ограничено време или капацитет • Наблюдава се умението да се води коректна документация – попълване на транспортен протокол, съпроводителен лист и триажна карта • Следи се спазването на етични и безопасни практики по време на транспорт – осигуряване на стабилност, комуникация с приемащо звено и докладване на състоянието • Оценява се способността за логическо и бързо вземане на решения в динамична и критична логистична ситуация, в това число управление на повече от един пациент
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 13	**Организация и ръководство на екип от парамедици при инциденти и евакуация на пострадали**
Резултат от учене 13.1	Разпознава видовете инциденти и оценява рисковата обстановка на място

Знания	• Познава видовете инциденти (ПТП, бедствия, терористични актове, промишлени аварии и др.) • Разбира основните елементи на безопасността и оценката на заплахите • Изброява структурите, участващи в реагиране (спешна помощ, пожарна, полиция, координационни центрове)
Умения	• Извършва първична оценка на рисковете за себе си, екипа и пострадалите • Определя броя на пострадалите и мащаба на инцидента • Предава точно и ясно информация към координационната централа • Извършва триаж според действащото законодателство
Компетентности	• Взема бързи решения в рискова среда за обезопасяване на мястото на инцидента, на екипа и на пострадалите • Работи адекватно при наличие на опасност за вторичен инцидент • Прилага алгоритъм за безопасен подход към инцидент
Резултат от учене 13.2	Организира спешните действия и ръководи екип от парамедици в условия на инцидент
Знания	• Познава триажните системи (напр. START, SALT), ролите на участниците в екипа • Обяснява принципите за създаване на различни оперативни зони • Познава комуникационните протоколи
Умения	• Извършва бърз триаж и организира разпределението на пострадалите по приоритет • Ръководи действията на екипа от парамедици на терен, като разпределя ясно задачите им • Поддържа ефективна комуникация между участниците в спасителните действия
Компетентности	• Прилага стратегическо мислене в реална спешна обстановка • Организира екипа от парамедици според нуждите на ситуацията и капацитета на екипа • Участва адекватно в междуинституционално координиране
Резултат от учене 13.3	Участва в евакуация и транспортиране на пострадали според приоритет и състояние
Знания	• Познава средствата за транспортиране и фиксиране на пострадали (носилка, твърда гръбначна дъска, шини, KED) • Описва принципите за безопасност при транспортиране, стабилизация и предаване на пациента

	• Познава правилата за попълване на съпроводителна и триажна документация
Умения	• Избира подходящ метод за евакуация в зависимост от травмата • Провежда безопасно транспортиране при поддържане на витални функции • Предава пострадалия и необходимата информация на приемащия екип
Компетентности	• Действа отговорно при транспорт на пострадали • Осигурява непрекъснат мониторинг и реагира при влошаване на състоянието съобразно утвърдените протоколи и алгоритми за спешни състояния • Спазва етичните стандарти при предаване на пострадалия на болничен екип
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Описва коректно различните видове инциденти и основните рискови фактори, свързани с тях • Разпознава правилно ролите и зоните в системата за управление на инцидент (командна структура, триаж, логистика) • Познава методите за триаж и алгоритмите за бърза оценка на пострадали • Обяснява принципите за безопасна евакуация и приоритизиране на пострадали според състоянието им • Показва разбиране относно комуникацията между различните институции при инцидент Част по практика на професията: • Извършва оценка на ситуацията на терен, отчитайки рискове и безопасност • Организира логически и ефективно действията на екипа от парамедици при симулиран или реален инцидент • Прилага на практика триажни системи, като класифицира пострадалите правилно по приоритет • Участва в реализацията на евакуация с подходящи средства, като осигурява безопасност и стабилност • Попълва точно триажна и транспортна документация и предава пациента на следващото ниво на медицинска грижа
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 14	**Извършване на спешни интервенции и вземане на решения в доболничната спешна помощ**

Резултат от учене 14.1	Прилага спешни интервенции според състоянието на пациента
Знания	• Изброява основните състояния, изискващи незабавна медицинска намеса – дихателна и сърдечна недостатъчност, тежка травма, кръвоизливи, анафилаксия, инфаркт, инсулт • Познава алгоритмите за основна и разширена сърдечна и белодробна реанимация (BLS – Basic Life Support, ALS – Advanced Life Support) • Описва показанията, противопоказанията и рисковете при спешни интервенции, извършвани от парамедик • Познава реда за водене на документация и докладване на извършените действия
Умения	• Извършва начална (първична) оценка на пациента по ABCDE (дихателни пътища, дишане, циркулация, увреждане, експозиция) • Прилага животоспасяващи интервенции: кислородотерапия, позициониране, контрол над кървене, дефибрилация с автоматичен външен дефибрилатор, поставяне на супраглотично устройство, осигурява периферен венозен път под медицински контрол • Прилага адреналин подкожно при анафилаксия под медицински контрол • Прилага под медицински контрол аерозолна терапия за подпомагане на дишането и циркулацията • Прилага триажни решения, когато се грижи за повече от един пострадал • Работи в екип, като същевременно взема самостоятелни решения в рамките на правомощията си
Компетентности	• Действа професионално и уверено при остри, животозастрашаващи състояния в извънболнична среда • Прилага спешни интервенции, съобразени със спешната ситуация, наличните ресурси и собствените правомощия • Осигурява безопасност на пациента по време на интервенцията и до предаването му на медицински екип или лечебно заведение • Документира извършените действия и взетите решения коректно и отговорно • Спазва етични и правни норми при вземане на спешни решения
Резултат от учене 14.2	Оценява спешността на състоянието и планира адекватни действия
Знания	• Познава процедурата за начална оценка и триажните категории при спешни пациенти • Разбира принципите на вземане на решения при ограничени ресурси и време • Обяснява приоритетите при масови инциденти и

	алгоритмите за действие в условия на бедствия и кризи • Познава комуникационните протоколи с координационната централа и други служби (полиция, ГД „ПБЗН“)
Умения	• Извършва целенасочена и бърза начална оценка на пациента и/или на мястото на инцидента • Определя приоритетите на спешната намеса и предприема действия в рамките на своята компетентност според тежестта на състоянието • Дефинира триажна категория при спешен пациент и определя нуждата от допълнителни ресурси • Комуникира ефективно с медицински и немедицински структури при координирани действия
Компетентности	• Взема навременни и информирани решения в нестабилна и напрегната обстановка • Планира и ръководи началната организация на действията до пристигане на допълнителна помощ • Адаптира действията си спрямо динамично променящата се обстановка • Спазва принципите за безопасност и защита на живота на пострадалите и на себе си
Резултат от учене 14.3	Използва специализирано оборудване и лекарствени продукти в рамките на правомощията си
Знания	• Познава основното и специфично оборудване за спешни интервенции в доболнична помощ • Обяснява показанията, дозировките и начините на приложение на лекарствените продукти, разрешени за употреба от парамедик (адреналин, салбутамол, нитроглицерин, изосорбид динитрат, ацетилсалицилова киселина) • Познава принципите на безопасна употреба на оборудване и лекарствени продукти, включително стерилност и срокове на годност • Познава процедурите за поддръжка, проверка и отчет на използваните средства
Умения	• Използва адекватно наличното оборудване за оказване на спешна помощ в рамките на правомощията си (напр. аспиратор, твърда гръбначна дъска, шийна яка, автоматичен външен дефибрилатор и др.) • Прилага лекарствени продукти в рамките на правомощията си съгласно утвърдените протоколи и алгоритми за спешни състояния • Поддържа техниката в готовност за работа и сигнализира за дефекти или липси

	• Работи при спазване на принципите за безопасност, асептика и антисептика
Компетентности	• Правилно употребява и съхранява медицинските изделия и лекарствените продукти • Спазва вътрешни и нормативни регулации при използване и отчитане на медицински изделия и лекарствени продукти • Прилага професионални стандарти за безопасност при работа с техническо оборудване
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Разпознава остри състояния, изискващи незабавна намеса • Описва процедурата за начална оценка на спешни пациенти, триажните категории и алгоритмите за действие при спешни случаи от своята компетентност • Обяснява правилата за работа с медицинско оборудване и лекарствените продукти, които може да прилага под медицински контрол Част по практика на професията: • Демонстрира извършване на правилна начална (първична) оценка и предприемане на спешни интервенции от своята компетентност • Правилно прилага автоматична външна дефибрилация, контрол над кървене, кислородотерапия, супраглотично устройство, адреналин подкожно при анафилаксия , аерозолна терапия за подпомагане на дишането и циркулацията, осигурява периферен венозен път • Използва коректно специализираното оборудване за спешни интервенции в доболнична помощ, телекомуникационни технически средства за медицински контрол и извършва документация на действията • Реагира адекватно при динамично променяща се ситуация и спазва етичните норми
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 15	**Патофизиологични процеси при спешни състояния**
Резултат от учене 15 .1	Обяснява основните патофизиологични процеси, свързани с критични състояния

Знания	• Познава основните механизми на хемостаза и процесите на нейното нарушаване • Описва патофизиологията на животозастрашаващи състояния: шок, дихателна и сърдечна недостатъчност, мозъчен инсулт, миокарден инфаркт, белодробна емболия, травма, сепсис, хипогликемия/хипергликемия, отравяния • Обяснява как различните системи (нервна, дихателна, сърдечно-съдова) реагират при остри увреждания
Умения	• Разбира връзката между симптомите при критични състояния и подлежащите патологични процеси • Разпознава основни отклонения в жизнените функции, свързани с конкретни животозастрашаващи състояния
Компетентности	• Способен е да свърже симптомите на животозастрашаващи състояния с вероятни патофизиологични процеси • Своевременно информира медицински специалист за настъпила промяна в състоянието на пациента
Резултат от учене 15.2	Извършва наблюдения и измервания на жизнените показатели
Знания	• Познава жизнените показатели: пулс, дишане, артериално налягане, температура, сатурация, съзнание (AVPU/Glasgow) • Изрежда методите и средствата за тяхното измерване • Познава нормалните и граничните стойности при различни възрасти и състояния
Умения	• Измерва и регистрира жизнените показатели с помощта на съответната апаратура • Провежда наблюдение за промени в общото състояние на пациента • Разпознава алармиращи стойности и сигнализира при нужда от допълнителна помощ
Компетентности	• Осигурява точност и надеждност при наблюдението на жизнените показатели • Своевременно отчита и документира отклоненията • Спазва стандартите за хигиена, безопасност и етика при извършване на наблюдения
Резултат от учене 15.3	Подпомага диагностичния процес, извършван от медицински специалисти чрез прилагане на подходящи методи за оценка
Знания	• Познава основни скали за оценка: AVPU, GCS, NEWS2, qSOFA, скала за болка • Знае как да разпита за оплаквания и обстоятелства около появата им в контекста на спешност • Разбира принципите на наблюдение и докладване на

	симптоми, релевантни към спешното състояние
Умения	• Прилага скали за бърза оценка на състоянието • Събира основна информация за пациента (оплаквания, алергии, приемани лекарствени продукти, минали заболявания – AMPLE) • Представя обобщена информация за състоянието на пациента в устна или писмена форма
Компетентности	• Подпомага лекар или друг медицински специалист в диагностичния процес • Работи структурирано и аналитично при събиране на данни • Правилно разпитва и събира информация за пациента • Спазва границите на професионалната отговорност при оценка и комуникация
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Обяснява основни патофизиологични процеси и свързаните с тях симптоми • Познава нормалните стойности на жизнените показатели • Разбира ролята на парамедика в диагностичния процес, извършван от медицински специалисти Част по практика на професията: • Демонстрира правилно измерване на жизнени показатели и използване на скали • Интерпретира стойности и симптоми в контекста на необходимост от предприемане на спешни действия • Събира и предава информация за пациента ясно и точно • Попълва документация, свързана със състоянието на пациента
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 16	**Лекарствени продукти в спешната помощ**
Резултат от учене 16.1	Познава основните групи лекарствени продукти, използвани в спешната помощ
Знания	• Познава основните фармакологични групи, използвани в спешната помощ: аналгетици, антипиретици, адренергични агонисти, антихистамини, бронходилататори, антиконвулсанти, нитрати и др. • Разпознава механизмите на действие, показанията, противопоказанията и страничните ефекти на лекарствените продукти, разрешени за приложение от парамедик

	• Познава основните пътища на приложение на лекарствени продукти: перорален, подкожен, интрамускулен, венозен, инхалационен и др.
Умения	• Разпознава лекарствени продукти по търговско и международно наименование • Обяснява предназначението на лекарствените продукти, разрешени за приложение от парамедик и в кои ситуации се прилагат • Идентифицира рискове при употреба на лекарствени продукти – алергии, лекарствени взаимодействия
Компетентности	• Прилага под медицински контрол лекарствени продукти в рамките на правомощията си съобразно утвърдените протоколи и алгоритми за спешни състояния • Поддържа професионална информираност относно нови или актуализирани протоколи и алгоритми за спешни състояния • Спазва нормативните ограничения за работа с лекарствени продукти
Резултат от учене 16.2	Прилага лекарствени продукти съгласно утвърдените протоколи и алгоритми за спешни състояния
Знания	• Познава лекарствените продукти, разрешени за приложение от парамедик съгласно утвърдените протоколи и алгоритми за спешни състояния • Познава процедурите за приготвяне, дозиране и приложение на лекарствените продукти, разрешени за приложение от парамедик • Разбира принципите на безопасност при прилагане на лекарствени продукти
Умения	• Приготвя и прилага лекарствени продукти, разрешени за приложение от парамедик съгласно утвърдените протоколи и алгоритми за спешни състояния (напр. инхалиране на салбутамол, подкожно инжектиране на адреналин при анафилаксия) • Преценява дозировка спрямо възраст, телесно тегло и състояние на пациента • Съблюдава стерилност и хигиенни правила при манипулации
Компетентности	• Действа отговорно и прецизно при приложение под медицински контрол на лекарствени продукти, разрешени за приложение от парамедик • Спазва алгоритмите и ограниченията, свързани с нормативната уредба • Докладва и документира коректно приложените лекарствени продукти и ефектите от тях

Резултат от учене 16.3	Съхранява и отчита лекарствените продукти в съответствие с нормативните изисквания
Знания	• Познава правилата за съхранение на лекарствени продукти (температурен режим, срок на годност, условия за транспорт) • Познава начините за водене на отчетност за използваните лекарствени продукти • Познава рисковете от неправилно съхранение на лекарствени продукти
Умения	• Контролира сроковете на годност и състоянието на лекарствените продукти • Води отчетни формуляри за използвани лекарствени продукти • Сигнализира при липси, изтичане на срок или съмнение за замърсяване/дефект
Компетентности	• Спазва правилата за лекарствена сигурност и отчетност • Гарантира готовност на оборудването с лекарствени продукти за спешни случаи • Прилага принципи на етична и отговорна работа с лекарствени продукти
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Изброява и обяснява действието на основните лекарствени продукти, използвани в доболнична спешна помощ • Разграничава показанията и противопоказанията на лекарствените продукти, разрешени за приложение от парамедик • Обяснява принципите за съхранение, отчетност и безопасна употреба на лекарствени продукти Част по практика на професията: • Демонстрира правилно приготвяне и приложение на лекарствени продукти, разрешени за приложение от парамедик (реално или на симулатор) • Извършва проверка на лекарствените продукти в спешната чанта: срок на годност, комплектност, условия за съхранение • Води документация и отчита приложени лекарствени продукти по протокол • Спазва стерилност, дозировка и нормативни ограничения при всяка манипулация
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 17	**Разширени техники за клинична оценка**

Резултат от учене 17.1	Извършва системна оценка на критично болен/пострадал пациент
Знания	• Познава анатомията и физиологията на жизненоважните системи • Познава алгоритмите за първична и вторична оценка (ABCDE, SAMPLE, OPQRST) • Познава методите за определяне на жизнени показатели (HR, RR, BP, SpO_2, GCS и др.)
Умения	• Извършва бърза и структурирана оценка на пациента чрез системен подход • Анализира клиничните находки с цел приоритизиране на действията • Документира и съобщава резултатите от оценката по структуриран начин
Компетентности	• Самостоятелно прилага клинична оценка при критични състояния според компетентностите си • Интерпретира клиничните данни за вземане на адекватни решения • Съдейства ефективно в мултидисциплинарен екип при извънредни ситуации
Резултат от учене 17.2	Прилага разширени техники за физикален преглед и функционална оценка на пациента
Знания	• Познава методологията за цялостен физикален преглед (инспекция, палпация, перкусия, аускултация) • Познава специфични техники за оценка на дихателна, сърдечносъдова, неврологична и коремна система • Изброява основните маркери за идентифициране на клинични спешности: неврологични дефицити, абнормни дихателни шумове, хипоперфузия и др
Умения	• Извършва фокусирана соматична оценка според симптомите и анамнезата • Оценява състоянието на неврологичните и периферно-съдови показатели чрез наблюдение на зениците, перфузията и цвета на кожата, венозен статус, включително състоянието на югуларните вени • Извършва палпация и аускултация за идентифициране на патологични находки (напр. крепитации, хрипове, галопен ритъм, абдоминална чувствителност)
Компетентности	• Самостоятелно прилага напреднали физикални техники при пациенти с неясни или многосистемни симптоми • Приоритизира нуждата от по-нататъшна оценка или транспортиране въз основа на клиничната находка • Съдейства за ранно откриване на влошаващи се състояния в динамична среда

Резултат от учене 17.3	Разпознава и интерпретира клинични находки и рискови състояния
Знания	• Познава признаците на шокови състояния, инсулт, инфаркт, дихателна недостатъчност, диабет • Познава основите на диференциалната диагноза в доболнична среда
Умения	• Разпознава отклонения от нормалните клинични стойности • Свързва симптоми с възможни патофизиологични процеси • Приоритизира необходимите действия въз основа на риска
Компетентности	• Прилага клинично мислене в динамична среда. • Разпознава диференциалните диагнози по протокол при различни спешни състояния • Взема навременни и обосновани решения • Докладва ефективно на лекар или медицински ръководител
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Точно описва алгоритмите за клинична оценка (ABCDE, SAMPLE и др.). • Обяснява физиологичните показатели и критичните им стойности. • Анализира клинични казуси и предлага логични интерпретации. Част по практика на професията: • Демонстрира адекватно и последователно извършване на първична и вторична оценка. • Работи правилно с мониторингова апаратура в реална или симулирана среда. • Идентифицира и реагира правилно на критични състояния в симулирани сценарии.
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 18	**Управление на спешни състояния**
Резултат от учене 18.1	Прилага интервенции при остри дихателни и сърдечно-съдови състояния
Знания	• Познава механизмите на възникване и проявите на състояния като: остра дихателна недостатъчност, сърдечна аритмия, миокарден инфаркт, белодробна емболия

	• Познава протоколите за спешна интервенция (ALS, BLS, алгоритми на ERC) • Познава добре показанията и противопоказанията за прилагане на кислородотерапия, аспирация, ЕКГ мониторинг
Умения	• Провежда оценка на състоянието и идентифицира признаци на остри дихателни и сърдечни нарушения • Прилага кислородотерапия, поставя оро- или назофарингеална въздушен път • Извършва мануална вентилация с амбу-балон, поддържа проходимост на дихателните пътища
Компетентности	• Действа приоритетно и самостоятелно при непосредствена заплаха за живота • Адаптира алгоритъма на действие спрямо състоянието на пациента и наличните ресурси • Докладва навременно и ясно на медицинския екип или центъра за координация
Резултат от учене 18.2	Извършва спешни интервенции при травма и кръвозагуба
Знания	• Познава механизмите на травма и видовете кръвозагуба • Познава протоколите за първична стабилизация при наранявания (SPINE, C-spine, extremity injuries, bleeding control) • Познава видовете превръзки и средства за кръвоспиране (турникети, хемостатични агенти)
Умения	• Прилага хемостаза – директен натиск, турникет, хемостатични превръзки • Имобилизира крайници и поддържа стабилност на гръбначния стълб • Извършва контрол на шок чрез позициониране, наблюдение и подготовка за спешен транспорт
Компетентности	• Самостоятелно предприема действия за ограничаване на кръвозагуба и предпазване от влошаване • Действа ефективно в условия на хаос, стрес и опасност • Работи координирано в екип с други звена при масови инциденти
Резултат от учене 18.3	Оказва първична помощ при спешни и неотложни състояния (анафилаксия, гърч, хипогликемия, остро отравяне и др.)
Знания	• Познава механизмите и проявите на спешни метаболитни, токсикологични и алергични състояния • Разпознава индикациите за приложение на глюкоза, адреналин, кислород, активен въглен и др.

	• Познава границите на своята професионална отговорност и процедурите за действие при състояния, изискващи лекарска намеса
Умения	• Извършва бърза идентификация на симптомите и оценка на съзнанието • Прилага адреналин с автоинжектор, измерва глюкоза с глюкомер, подпомага гърчов пациент • Подготвя пациента за транспортиране и поддържа състоянието му до пристигане в болница.
Компетентности	• Реагира бързо и адекватно в ситуации с потенциално фатален изход. • Взема самостоятелни решения в рамките на своята квалификация. • Осигурява безопасна и етична помощ при критични и непредсказуеми състояния.
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Разпознава симптомите и механизмите на животозастрашаващи състояния • Обяснява протоколите за първична намеса при дихателна недостатъчност, травма и шок • Описва медикаменти и средства, използвани в доболничната спешна помощ Част по практика на професията: • Демонстрира спешна интервенция по алгоритъм (например: airway management, bleeding control). • Прилага техники за обезопасяване на пациента (позициониране, стабилизация). • Работи ефективно в симулирана стресова среда с ограничени ресурси. • Прилага правилно основни медикаменти и средства в реални или симулирани условия.
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 19	**Спешна помощ при деца, гериатрични пациенти и спешни акушерски състояния**
Резултат от учене 19.1	Оказва спешна помощ при деца (педиатрични пациенти) в рамките на своите правомощия

Знания	• Познава физиологичните и анатомични особености на деца в различни възрастови групи • Описва признаците на тежки състояния при деца: респираторен дистрес, фебрилни гърчове, сепсис, дехидратация • Познава специфичните алгоритми за педиатрична оценка (педиатричен триъгълник – Pediatric Assessment Triangle, спешна педиатрична лента – лента на Broselow, педиатричен BLS/ALS)
Умения	• Извършва начална и вторична оценка на дете с помощта на утвърдени педиатрични алгоритми • Прилага подходящи интервенции: обезболяване под медицински контрол, кислородотерапия, позициониране, охлаждане при фебрилитет • Използва ефективна и съобразена с възрастта комуникация с дете и родител • Използва спешна педиатрична лента
Компетентности	• Адаптира действията си спрямо възрастта, ръста и емоционалното състояние на детето • Осигурява безопасна и нестресова среда при спешна намеса • Докладва установените от него отклонения в състоянието на детето ясно и точно на съответния медицински екип
Резултат от учене 19.2	Оказва спешна помощ при гериатрични пациенти
Знания	• Познава физиологичните промени при стареене, често срещаните спешни състояния при гериатрични пациенти (мозъчен инсулт, миокарден инфаркт, делириум, фрактури) и особеностите на гериатричните пациенти (полифармация, деменция, сетивни и когнитивни затруднения) • Познава лекарствени взаимодействия на лекарствените продукти, които има право да прилага под медицински контрол при спешната намеса предвид полиморбидността на гериатричните пациенти • Познава особеностите на комуникация с пациенти със сетивни и когнитивни затруднения • Обяснява рисковете при транспортиране и позициониране на обездвижени пациенти
Умения	• Извършва начална и вторична оценка на гериатрични пациенти • Извършва спешни действия от своята компетентност с внимание към физическите и когнитивните ограничения и полиморбидността • Използва адаптирани техники за преместване, обездвижване и транспортиране

Компетентности	• Демонстрира търпение и уважение при работа с уязвими пациенти • Предприема действия за ограничаване на допълнителни увреждания или усложнения
Резултат от учене 19.3	Оказва спешна помощ при спешни акушерски състояния
Знания	• Познава основните етапи на бременността и физиологията на раждането • Разпознава признаците на животозастрашаващи състояния при бременни: прееклампсия, кървене, преждевременно раждане, задържане на плацентата • Познава утвърдените протоколи и алгоритми за поведение при раждане в доболнична среда
Умения	• Измерва жизнените показатели на бременна и новородено • Оказва помощ при спонтанно раждане, осигурява хигиенна среда, подпомага израждането под медицински контрол • Оказва спешна помощ на майката и новороденото при необходимост до пристигане в болнично заведение
Компетентности	• Реагира адекватно при бързорастящи рискове за майката и/или плода • Поддържа спокойствие в комуникацията с родилката и близките • Действа в рамките на компетентностите си и съдейства при спешен транспорт
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Разпознава физиологични и патологични състояния при педиатрични и гериатрични пациенти, и при бременни и родилки • Обяснява утвърдените протоколи и алгоритми за оказване на спешна помощ в различните възрастови групи и при спешни акушерски състояния. • Познава основните комуникационни и етични принципи при работа с уязвими пациенти. Част по практика на професията: • Демонстрира правилно извършване на начална оценка и предприемане на спешни действия от своята компетентност при симулирани случаи с деца, гериатрични пациенти и бременни жени • Прилага адаптирани техники за позициониране, транспорт и обездвижване • Работи спокойно, организирано и етично в симулирани сценарии с пациенти в уязвимо състояние

Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

4. Съвкупност от единици резултати от учене, които формират придобиването на квалификация по част от професията „Парамедик“

Степен на професионална квалификация	Ниво по ЕКР/НКР	ЕРУ № … от списъка по т. 3.1. (мин. 3 броя ЕРУ, поне 1 ЕРУ е от специфичната ПП)
III	4	**неприложимо**
IV	5	**неприложимо**

5. Изисквания към материалната база

5.1. Изисквания към кабинетите за обучение по теория на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Кабинетите, предназначени за обучение по теория на професията, следва да отговарят на определени пространствени, технически и методически изисквания, които осигуряват благоприятна среда за ефективно усвояване на учебното съдържание. Пространствено, кабинетът трябва да бъде светъл, тих и добре проветрен, като създава усещане за комфорт и концентрация. Залата трябва да позволява гъвкаво разпределение на работните места – както за индивидуална работа, така и за групови дейности и дискусии. Минималната площ следва да бъде не по-малка от 2.5 кв. м на обучаем, за да се гарантира адекватно пространство за работа и придвижване.

Обзавеждането на кабинета трябва да включва работни места (маси и столове) за всеки обучаем и преподавателя, както и подходяща визуална техника – мултимедиен проектор или интерактивна дъска, бяла дъска или флипчарт. Наличието на шкаф или витрина за съхранение на учебни материали, анатомични модели и дидактически помагала е задължително. По стените е препоръчително да има информационни табла или постери с визуализации на човешката анатомия, алгоритми за спешна помощ, клинични схеми и други учебни ресурси.

Относно техническото оборудване, кабинетът трябва да разполага с компютър за преподавателя, свързан с мултимедийно устройство, както и с озвучителна система при работа с видеоматериали. Необходимо е наличието на анатомични модели, макети и визуални схеми, които подпомагат разбирането на учебния материал. Интернет връзката трябва да бъде стабилна, за да осигури достъп до онлайн платформи, симулатори и електронни учебни ресурси.

В частта на софтуерното обезпечаване е важно обучаемите и преподавателят да имат достъп до специализиран софтуер за медицинска симулация и визуализация, като 3D платформа за симулационно обучение по медицина и спешна помощ, която пресъздава реалистични спешни сценарии с виртуални пациенти, което позволява на обучаващите се да вземат решения в безопасна среда и да видят незабавните резултати от действията си. Това включва: 3D модели на патологии, демонстриращи как изглежда счупване, инфаркт или аневризма, с цел разбиране

на симптомите; анимации на мускулни движения - за оценка на травми и неврологични дефицити; модули за спешна помощ: платформи със секции, посветени на венозни пътища, интубация и други спешни процедури, които изискват прецизно познаване на анатомията.

Задължителен е и достъп до платформи за дистанционно обучение и управление на учебния процес, като Moodle или Google Classroom. Освен това, кабинетът следва да е оборудван с операционна система, офис пакет (MS Office или еквивалент), актуализирани браузъри и антивирусен софтуер. Следва да разполагат с централен дигитален архив с презентации, ръководства, анатомични схеми и утвърдени протоколи и алгоритми.

Методическото осигуряване включва наличие на учебни планове, тематични разпределения и наръчници – както в печатен, така и в електронен формат. Кабинетът трябва да предлага достъп до обучителни видеа, симулации на спешни ситуации, казуси, тестове и примерни задачи, които да подпомагат дискусията и самостоятелната работа на обучаемите.

5.2 Изисквания към учебната база за обучение по практика на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер.

5.2.2. Учебно-тренировъчни зали за провеждане на практически упражнения по професията

Учебно-тренировъчните зали, в които се провеждат практически занятия по професията, трябва да бъдат оформени като специализирани помещения, максимално доближаващи се до реална среда за оказване на спешна помощ – например линейка или спешен кабинет на доболнично звено. Пространствено, тези зали трябва да осигуряват минимум 3 кв. м на обучаем, за да се гарантира възможност за свободно придвижване при извършване на симулации, индивидуални дейности и работа в екип. Пространството следва да бъде разделено на обособени зони за различни практически действия като кардиопулмонална ресусцитация (CPR), имобилизация, транспорт на пострадали, първична оценка на състояние и други ключови дейности в спешната помощ. Необходимо е залата да разполага с добро осветление и вентилация, както и с възможности за хигиенна поддръжка – включително бързо почистване и дезинфекция на работните повърхности след упражнения.

Обзавеждането в учебната зала трябва да включва реалистични симулационни работни станции, в които присъстват медицинско легло или носилка, спешна чанта с лекарствени продукти, инструменти и консумативи, както и шкафове за съхранение на материали. Мебелировката трябва да бъде подвижна и адаптивна, така че да позволява лесна промяна на конфигурацията при разиграване на различни сценарии. Присъствието на видимо поставени табла с алгоритми, стъпки за първа помощ или други процедури е желателно за подпомагане на обучаемите по време на симулация.

Относно оборудването, залата трябва да бъде снабдена с манекени и симулатори, покриващи основните нива на обучение по животоспасяващи действия – както за извършване на базова поддръжка на жизнени функции (BLS), така и за асистиране на медицински специалист при напреднала (ALS) поддръжка на жизнени функции. Необходимо е наличието на цялостен тренировъчен манекен за кардиопулмонална ресусцитация, както и допълнителни тренажори за периферен венозен достъп, интубация, имобилизация и други критични действия, изисквани от професията. Тези средства дават възможност на обучаемите да придобият практически умения в контролирана, но реалистична среда, и да изградят увереност в работата си като бъдещи парамедици.

В рамките на практическата подготовка е необходимо в залата да бъде осигурен и набор от диагностична апаратура. Това включва стетоскопи за аускултация при поддръжка на

свободнопроходими дихателни пътища, сфигмоманометри за измерване на артериално налягане, пулсоксиметри за мониториране на сатурацията на кислород, глюкомери за измерване на кръвна захар и дигитални термометри за измерване на телесна температура. Тези устройства се използват често в работата на парамедиците и са неизменна част от всяка симулационна ситуация.

Съществен компонент на оборудването е и апаратурата за осигуряване на проходимост на дихателните пътища. В учебната зала следва да са налични супраглотични устройства (орофарингеални и назофарингеални въздуховоди, ларингеални маски в учебен контекст), както и балон тип „Амбу“, който се използва при пациенти с дихателна недостатъчност. Кислородна бутилка с редуцир-вентил и набор от маски или назални канюли са необходими за отработване на кислородотерапия. За целите на аспирацията при застрашена проходимост на дихателните пътища се използва портативен аспирационен апарат, подходящ за тренировки в полеви условия.

Имобилизационните средства са особено важна част от обучението и трябва да обхващат всички основни и допълнителни елементи за стабилизиране на пациенти с травми. Сред основните средства се включват шийни яки с различна твърдост и размери, имобилизационни шини за крайници (вкл. надуваеми и полутвърди тип SAM Splint), тазов стабилизатор при съмнение за тазови фрактури, както и твърда гръбначна дъска за цялостна имобилизация на пациент с предполагаема гръбначна травма. За допълнителна стабилизация на главата се използват хед блокери, които в комбинация със спайдър колани осигуряват надеждно прикрепване към дъската. В ситуациите на евакуация от ограничени пространства се използва устройство тип KED (Kendrick Extrication Device), подходящо за извличане на пациенти от седнало положение.

Задължително е осигуряване на допълнителни средства, като вакуумни шини, които позволяват индивидуално оформяне и стабилизиране на крайници при деформации, както и педиатрични имобилизационни модули, адаптирани за безопасно обездвижване на деца. Те включват педиатрични шийни яки, шини и фиксиращи жилетки, които гарантират високо качество на тренировка при работа с педиатрични пациенти

5.3. Организация на практическото обучение в лечебни заведения и Центрове за спешна медицинска помощ (ЦСМП).

Задължителната практическа подготовка по професията „Парамедик“ се провежда в реална клинична и доболнична среда, която гарантира автентично прилагане на усвоените знания, умения и компетентности в контекста на спешната медицинска помощ. Практиката представлява неотменима и интегрална част от учебния процес и се осъществява както индивидуално, така и групово, в рамките на утвърдени структури на здравната система.

Обучението се реализира в лечебни заведения за болнична помощ, както и в центровете за спешна медицинска помощ и техните филиали на територията на страната. Тези бази създават възможности за пълноценно участие на обучаемите в динамична, реалистична и отговорна работна обстановка.

Структурите, които провеждат практическо обучение, трябва да отговарят на следните минимални изисквания: да осигуряват квалифициран ръководител на практиката, който отговаря на установените изисквания за обучаващ персонал; да предлагат възможности за директно участие на обучаемите в реални спешни интервенции под ръководството и надзора на отговорно медицинско лице.

Всяка база трябва да поддържа регистър и индивидуално портфолио на обучаемите, в което се документират придобитите практически умения, присъствието и напредъкът спрямо конкретни компетентности. Изпълнението на практиката следва да бъде подчинено на

принципите на безопасност, професионална етика и защита на личната информация, съгласно Европейската харта за правата на пациентите и действащото национално здравно законодателство.

В определени етапи обучението в реална среда може да бъде допълнено със симулационни занятия, които да подготвят обучаемите за работа в критични ситуации преди навлизането в реална спешна среда.

6. Изисквания към обучаващите

Право да преподават по теория и практика на професията имат лица с висше образование на образователно-квалификационна степен „магистър“ или „бакалавър“ по специалностите „Лекар“, „Лекарски асистент“ и „Медицинска сестра“ от професионално направление „Медицина“ и „Здравни грижи“ от областта на висше образование „Здравеопазване и спорт“ от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления" (ДВ, бр. 64 от 2002 г.), съответстващи на професията.

По отношение на практическите занятия, право да преподават по отрасловата и специфична професионална подготовка имат лица, които притежават висше образование – образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“ по специалностите „Лекар“, „Лекарски асистент“, „Медицинска сестра“ и „Акушерка“ от професионални направления „Медицина“ или „Здравни грижи“. Преподавателите с образователно-квалификационна степен „магистър“ по „Медицина“ трябва да притежават специалност по „Спешна медицина“, „Анестезиология и интензивно лечение“ или друга клинична специалност с пряко приложение в спешната помощ, както и поне три години професионален опит в спешни отделения или в центрове за спешна медицинска помощ. В случай на преподаватели с образователно-квалификационна степен „бакалавър“ по специалностите “Лекарски асистент“, „Медицинска сестра“ или „Акушерка“ от професионално направление „Здравни грижи“, се изисква не по-малко от 5 години практически опит в областта на спешната медицинска помощ.

По учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, могат да преподават лица без висше образование, ако са придобили съответната професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

Освен съответната образователно-квалификационна степен, преподавателите трябва да притежават най-малко 5 години професионален опит в системата на здравеопазването.

Всички преподаватели по професията „Парамедик“ подлежат на задължителна актуализация на знанията и уменията си на всеки три години. Това се извършва чрез участие в сертифицирани обучения или курсове за продължаващо професионално развитие, които отговарят на националните и европейските стандарти. Препоръчително е такива курсове да включват съвременни методики, технологии в обучението, етични стандарти и добри практики от реалната клинична и доболнична среда.

Речник на използваните съкращения и термини

- **ABCDE:** Алгоритъм за първична оценка на пациент в спешна ситуация.

- **A - Airway** (Дихателни пътища)
- **B - Breathing** (Дишане)
- **C - Circulation** (Циркулация)
- **D - Disability** (Увреждане)
- **E - Exposure/Environment** (Експозиция и околна среда)

- **ALS:** Съкращение от **Advanced Life Support** (Разширена животоспасяваща поддръжка). Това е набор от животоспасяващи медицински процедури, използвани за поддържане на живота при критични състояния. Включва медикаментозна терапия, интубация, дефибрилация и други инвазивни техники.
- **BLS:** Съкращение от **Basic Life Support** (Базова животоспасяваща поддръжка). Това е набор от основни животоспасяващи процедури, които не изискват инвазивни техники. Включва сърдечно-белодробна ресусцитация (**CPR**), контрол на кървенето и поставяне в странично стабилно положение.
- **ERC** – **E**uropean **R**esuscitation **C**ouncil (Европейски съвет по реанимация).

Значение: Водещата организация в Европа, която задава и актуализира **стандартите и насоките за кардиопулмонална ресусцитация (КПР)** и спешно сърдечно-съдово лечение

- **GCS:** Съкращение от **Glasgow Coma Scale** - Скала на комата на Глазгоу. Използва се за обективна оценка на нивото на съзнание на пациент.
- **SAMPLE:** Абревиатура за събиране на анамнеза от пациент или свидетел на инцидента.

- **S - Signs/Symptoms** (Признаци и симптоми)
- **A - Allergies** (Алергии)
- **M - Medications** (Медикаменти)
- **P - Past Medical History** (Предишни заболявания)
- **L - Last Oral Intake** (Последен прием на храна/течности)
- **E - Events Leading to Injury/Illness** (Събития, довели до травмата/заболяването)

- **OPQRST:** Акроним за оценка на болката.

- **O** - **Onset** (Начало на болката)
- **P** - **Provocation/Palliation** (Провокиращи фактори/облекчаващи действия)
- **Q** - **Quality** (Качество на болката – тъпа, остра, пареща)
- **R** - **Region/Radiation** (Местоположение/ирадиация)
- **S** - **Severity** (Сила на болката)
- **T** - **Time** (Времетраене)

- **HR:** Съкращение от **Heart Rate** - сърдечна честота (пулс). Измерва броя на ударите на сърцето за една минута.
- **RR:** Съкращение от **Respiratory Rate** - дихателна честота. Измерва броя на вдишванията за една минута.
- **BP:** Съкращение от **Blood Pressure** - кръвно налягане. Измерва силата, с която кръвта притиска стените на артериите.
- **SpO_2:** Съкращение от **Saturation of Peripheral Oxygen** - сатурация на периферния кислород. Измерва процента на кислород в кръвта, пренасян от хемоглобина.
- **START** – **S**imple **T**riage and **R**apid **T**reatment (Лесен триаж и бързо лечение).

Значение: Бърз метод за **триаж (сортиране)** на пострадалите при масов инцидент, базиран на оценка на дишането, перфузията (кръвообращението) и психичното състояние. Жертвите се класифицират в четири цветни групи.

- **SALT** – **S**ort, **A**ssess, **L**ife-saving interventions, **T**reatment/Transport (Сортиране, Оценка, Животоспасяващи интервенции, Лечение/Транспорт).

Значение: Модерен **триажен протокол**, който осигурява по-структуриран подход към сортирането, като включва задължителни бързи животоспасяващи интервенции преди окончателната класификация.

- **METHANE** – **M**ajor incident, **E**xact location, **T**ype of incident, **H**azards, **A**ccess routes, **N**umber of casualties, **E**mergency services (Голям инцидент, Точно местоположение, Тип на инцидента, Опасности, Пътища за достъп, Брой пострадали, Спешни служби).

Значение: Комуникационен акроним, използван от първия пристигнал екип за **докладване на критична информация** за мащабен инцидент до командния център, което е от решаващо значение за координирането на помощта.

- **NEWS2** – **N**ational **E**arly **W**arning **S**core **2** (Национална скала за ранно предупреждение 2).

Значение: Стандартизирана скала за оценка на тежестта на острото заболяване. Сумира точки въз основа на шест физиологични параметъра (напр. пулс, дишане, кръвно налягане, SpO2) и дава ясна препоръка за нивото на необходимата клинична намеса.

- **qSOFA** – **Q**uick **S**equential **O**rgan **F**ailure **A**ssessment (Бърза скала за оценка на последваща органна недостатъчност).

Значение: Прост **скринингов инструмент** за бързо идентифициране на пациенти със съмнение за инфекция, които са с **висок риск от сепсис** и лош изход. Положителен е при две или повече отклонения от нормите на дишане, кръвно налягане и ниво на съзнание.

Използвани европейски референтни документи

- Directive 2005/36/EC относно признаване на професионални квалификации:

  https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32005L0036

- EQAVET – Европейска рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение: https://www.eqavet.eu
- ESCO – Европейска класификация на умения и професии: https://ec.europa.eu/esco
- Cedefop – Референтни профили и нива на квалификация: https://www.cedefop.europa.eu
- EQF – Европейска квалификационна рамка: https://europa.eu/europass/en/european-qualifications-framework-eqf